

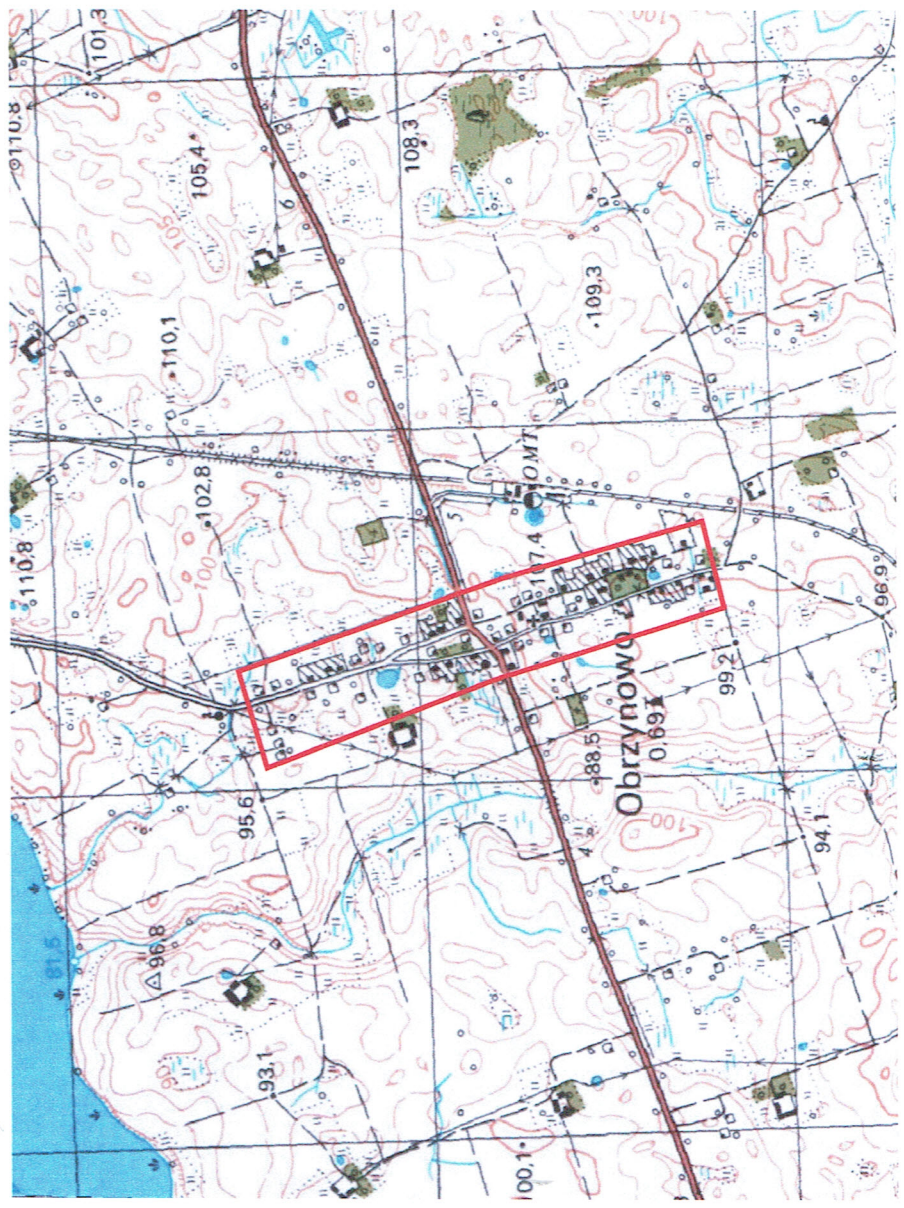
GEZ

KARTA ADRESOWA ZABYTEKU

1. Nazwa
osada pruska,
wieś lokacyjna

2. Czas powstania
wczesne średniowiecze (IX-XIII w.),
średniowiecze (1375 r.)

7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym

PRABUTY

4. Adres

Obrzynowo

5. Przynależność administracyjna

województwo pomorskie
powiat kwidzyński
gmina Prabuty

6. Formy ochrony

Wojewódzka Ewidencja Zabytków

Miejscowość położona na staropruskiej włości zwanej Resia. Osada pruska istniała prawdopodobnie pomiędzy IX a XIII w. Pierwsza wzmianka zarówno o wsi (*Riesenkirch*) jak i o osadzie pruskiej pochodzi z 1236 r., w której mowa jest o zniszczeniu grodu pruskiego przez Krzyżaków. O *propugnacula* (twierdza, warownia) w okolicy dzisiejszego Obrzynowa wspomina też Piotr z Dusburga w *Chronicon terre prusie* (1326). Wieś *Riesenkirch* wzmiankowana była w 1249 r. w traktacie dzieżgońskim (deklaracja o wybudowaniu kościoła przez Pomezan). Potwierdza to zapis z 1286 r., który mówi o proboszczu Janie de Resia. W 1289 r. dotychczasowy właściciel Obrzynowa, Prus Navier, przekazał majątek biskupowi pomezzańskiemu Henrykowi w zamian za dobra położone w Trumiejkach na polu *Prawanithe*. Nazwa Obrzynowo w dzisiejszym brzmieniu pojawia się po raz pierwszy w 1375 r. Brak daty pierwszej lokacji wsi, powtórny dokument lokacyjny wystawiony został przez biskupa pomezzańskiego Mikołaja 3.02.1376 r. w Prabutach. W 1470 r. biskup pomezński Wincenty Kielbasa nadał tu Jerzemu Ungerowi sołectwo. W czasie wojen w XV i XVI wieku wieś została zniszczona. Zmniejszeniu uległ jej areal, który w XVI i XVII wieku wynosił 106 włók. Zniszczony został również kościół. Po przejęciu go przez protestantów, został przebudowany w 1573 r., on także uległ zniszczeniu w czasie wojen szwedzkich. Kolejna przebudowa nastąpiła w 1762 r. W 1789 roku Obrzynowo było wsią królewską z kościołem ewangelickim. Liczyło 59 domów mieszkalnych. W 1885 r. było tu 1462 ha ziemi ornej i 250 ha łąk. Przed 1945 rokiem wieś zamieszkiwali rzemieślnicy i robotnicy rolni. Wieś posiadała swojego krawca, cieślę, dwóch kowali, rzeźnika i kołodzieja. We wsi była szkoła, która tuż przed wojną została rozbudowana o dodatkowe 4 klasy, dwie gospody należące do Ericha Wolske i Karla Zerwera oraz mleczarnia. Do gospody Zerwera należał dom podcieniowy z 1780 roku; drugi dom podcieniowy należał do rodziny Zerwer. Obok wsi, po jej wschodniej stronie, przebiegała linia kolejowa Myślice – Szlachta otwarta w 1916 r. Wieś miała stację kolejową, zlokalizowaną na południe od drogi do Kamieńca.

Ilawa. Z dziejów miasta i powiatu, pod red. A. Wakar, M. Lossman, Olsztyn 1972,
 Mosiejczyk J., Karta ewidencyjna zabytku archeologicznego, Obrzynowo, AZP 24-50/26, Gdańsk 2018 (*mps archiwum PWKZ Gdańsk*)
 Piotr z Dusburga, Kronika Ziemi Pruskiej, tłum. J. Wyszomirski, Toruń 2011,
 Schwalm L. Geschichte der Stadt Riesenburg, Riesenburg 1896,
 Szczepański S., Osadnictwo pruskie w okolicy Prabut we wczesnym średniowieczu, w:
 Kronikarskim piórem, Prabuty – Riesenburg, Nr 1/2011

Lokalizacja ani osady pruskiej ani grodu nie została potwierdzona przez badania archeologiczne.

Układ przestrzenny wsi (ulicowo-placowy) wykształcony z pierwotnej owalnicy, z placem centralnym, później zabudowanym zagrodami. Stan zachowania dobry, układ przestrzenny czytelny, zachowana historyczna zabudowa (kościół XVI-XVII, zabudowa mieszkalna i gospodarza XIX – XX w.).

Postulaty:

- należy prowadzić badania archeologiczne przed podjęciem działań inwestycyjnych na obszarze wsi lokacyjnej.

Iwona Gołembowska

data: 15.10.2019 r.

Gołembowska
 .....
 podpis